

Yaşlıya Yönelik Tutumlar ve Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi

Attitudes Towards Elderly and Investigation of Affecting Factors

¹Burcu DEMİR GÖKMEN^a, ²Yalçın KANBAY^b, ³Meryem FIRAT^c, ⁴Aysun AKÇAM^d, ⁵Şenay ÖZTÜRK^e

^aAğrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Ağrı, TÜRKİYE

^bArtvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Artvin, TÜRKİYE

^cErzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan, TÜRKİYE

^dKırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Kırşehir TÜRKİYE

^eİstanbul Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Bu çalışma ile yaşlıya yönelik tutumlar ve bu tutumları etkileyen etmenlerin incelenmesi amaçlandı. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışma 2018 yılında yapıldı. Tanımlayıcı tipte yapılan çalışmanın evrenini, Artvin, Ağrı, Erzincan il merkezinde yaşayan bireyler oluştururken, 1.328 kişinin oluşturduğu örnekleme belirlenmedi ise olasılıklı örnekleme yöntemlerinden biri olan tabakalı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırma için etik kurul izni ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veriler “kişisel bilgi formu” ve “Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 23 ortamında, sayı, ortalama, yüzde, “t-testi”, “varyans analizi”, “Kruskal-Wallis H testi”, “basit doğrusal regresyon analizi” ile çözümlenmiştir. **Bulgular:** Örneklemin Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 65,4±,399, Cronbach alfa değeri ise ,88 olarak hesaplandı. Kadınların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 64,3±,486, erkeklerin ise 66,9±,675 olup aradaki fark anlamlıdır. Medeni durumu evli olanların puan ortalaması 69,0±,747 iken, bekâr olanların 64,0±,465 olup, aradaki fark anlamlıdır. Evinde yaşlı birey bulunanların puan ortalaması 64,3±,877, bulunmayanların 65,7±,447 puan olup, aradaki fark anlamlı değildir. Yaşlı bir bireyle yaşamayı isteyenlerin puan ortalaması 63,5±,509, istemeyenlerin ise 67,7±,621 olup, aradaki fark anlamlı bulundu. Daha önce huzurevi ziyareti yapmış olanların puan ortalaması 62,6±,820, yapmamış olanların ise 66,4±,450 olup aradaki fark anlamlıdır. **Sonuç:** Yaşlıya yönelik tutumların olumlu uça olduğu, ancak bireylerin yaşı arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumlarının arttığı, gelir ve eğitim düzeyi arttıkça ise olumlu tutumların arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık; yaşlanma; tutum

ABSTRACT Objective: In this study, it was aimed to investigate the attitudes towards the elderly and the factors affecting these attitudes. **Material and Methods:** This study was made in 2018. The sample of the descriptive study consisted of 1,328 people. In sampling, stratified sampling method, which is one of the probable sampling methods, was determined. Ethics committee approval and informed consent were obtained for the study. Data were collected using Personal Information Form and Genya Attitude Scale towards the Elderly. Data were analyzed by number, mean, percentage, t-test, variance analysis, Kruskal-Wallis H test, and simple linear regression analysis. **Results:** The mean score of the Genya attitude towards the sample was 65.4±.399 and the Cronbach alpha value was .88. The mean score of the Genya Attitude Scale towards the Elderly was 64.3±.486 points for women and 66.9±.675 points for men. The difference was significant. The mean score of married women was 69.0±.747 and the mean score of single women was 64.0±.465 and the difference was significant. The mean score of those who had an elderly person in home their was 64.3±.877, and those were not found were 65.7±.447, and the difference is not significant. The mean score of those who wanted to live with an elderly individual was 63.5±.509 points and 67.7±.621 points for those who did not and the difference was significant. The mean score of those who have visited a nursing home before was 62.6±.820 and 66.4±.450 for those who did not and the difference is significant. **Conclusion:** Attitudes towards the elderly were found to be positive.

Keywords: Old age; aging; attitude

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler demografik değişimler üzerinde etkili olmaktadır. Hastalıkların erken dönemde teşhis ve tedavisinin sağlanarak önlenmesi, koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, doğurganlık hızının ve bebek ölümlerinin azalması ve ortalama yaşam süresinin artması sonucunda top-

lumda yaşlı nüfusu da artmaktadır. Değişen demografik yapıya göre yaşlı, yaşlanma ve yaşlılığın hiçbir dönemde şimdiki kadar ilgi odağı olmadığı görülmektedir.¹

2018 yılı verilerine göre Türkiye’de yaşlı nüfusunun son 5 yılda %16 arttığı, toplam nüfus içindeki

Correspondence: Burcu DEMİR GÖKMEN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Ağrı, TÜRKİYE

E-mail: burcudmr04@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 09 Sep 2019

Received in revised form: 25 Nov 2019

Accepted: 23 Dec 2019

Available online: 07 Jan 2020

2536-4391 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

oranının ise 2014 yılında %8 iken, 2018 yılında %8,8'e yükseldiği tespit edilmiş ve yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2 olacağı tahmin edilmektedir.²

Sosyal ve ekonomik açıdan refah düzeyine ulaşan gelişmiş ülkeler kademeli olarak yaşlanma sürecinden geçerken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler bu sürece hazırlıklı olmadığından ani olarak karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle Türkiye, bireysel ve toplumsal yaşlılığın farklı algılara yol açtığı bir ülke olarak görülmektedir.³

Yaşlanma, hem toplumsal hem de bireye özgü bir süreç iken, yaşlılık tamamen görel ve toplumsal tasarımlara dayanan bir yaşam dönemidir. Bir toplumun yaşlılık olgusunda algıladığı şeylere yüklediği anlamlar, yaşlılıkla ilgili bilgiler, tasarımlar, gelenekler, değerler, normlar ve beklentiler toplumsal tasarımları oluştururken, zaman içinde birbirleriyle bağlantılı olarak devamlı değişen algı ve yorumlar bu kavramın görel olduğunu açıklamaktadır.⁴

Toplumda yaşlılık kavramıyla ilgili pozitif ve negatif arasında çeşitlenen bir algı söz konusudur. Pozitif olan algılar daha sağlıklı, özgür, işe yarar, üretken, mutlu, yaratıcı, politik ve cinsel olarak aktif yaşlıları içermektedir. Negatif olan algılar ise huysuz, işe yaramaz, hatırlama ve öğrenme yeteneği azalmış, esnek olmayan, adapte olamayan, pasif, yardıma muhtaç ve ben merkezli, umutsuz, mutsuz, fiziksel ve zihinsel olarak kötüye giden, yalnız, başarısız, üretken olmayan insanlar olarak değerlendirilmektedir. Bu negatif algılama, toplumda özellikle yaşlılara, yaşlanmaya ve yaşlılığa yönelik olumsuz tutum geliştirilmesine neden olmaktadır.^{5,6}

Tutumlar bellekte yer almakta ve bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerden oluşmaktadır. İnsanın tutum sahibi olduğu her şeye de "tutum nesnesi" denir. Tutum nesnesinin bellekteki yerinde nesneye yönelik etiket, kurallar, özet değerlendirme ve bu değerlendirmeyi destekleyen bilgi yapısı bulunmaktadır.⁷ Tutum nesnesi "yaşlı, yaşlanma, yaşlılık" olursa, "kambur, hasta, gözlüklü, sağır, depresif, bunalımlı, huzursuz, huysuz, cimri, güçsüz, yalnız" gibi kavramlar olumsuz etiketi, "bilge, dinç, tecrübeli, deneyimli, uyumlu, sevecen, olgun, sorumluluk sahibi, güvenilir" gibi kavramlar ise olumlu etiketi

göstermektedir. Bunun yanı sıra "Yaşlı birey yetersizdir, çalışamaz, üretmez, bu yüzden emekli olmalıdır.", "Yaşlılar başkalarına bağımlıdır ve yüküdür.", "Yaşlı birey bir kenarda sessiz sakin oturmalı, bir şeye karışmamalı-konuşmamalı ya da torun büyütmelidir.", "Yaşlılık hastalıktır.", "Yaşlılık hayatın sonuna gelmektir." şeklindeki düşünceler olumsuz iken, "Yaşlılar tecrübelidir, deneyimlerinden faydalanmak gerekir.", "Yaşlılar sorumluluk sahibidir.", "Yaşlı birey görmüş geçirmiş, fikirleri önemli, bilge kişidir.", "Maddi ve manevi güç kaynağıdır.", "Yaşlılık altın çağdır, yeşil yıllardır, her insana nasip olmayan üçüncü yaş dönemidir." şeklindeki düşünceler olumludur ve bu düşünceler tutum nesnesine ilişkin kuralları göstermektedir. "Mutlu-mutsuz, huylu-huysuz, sakin ya da korkulu endişeli, uyumlu ya da alıngan inatçı, neşeli ya da depresif, çaresiz, yalnız, öfkeli, suçlu" gibi kavramlar tutum nesnesine yönelik duyguları ve "Yaşlanmak kötü bir şey.", "Yaşlanmamak için elimden geleni yapmalıyım, spor yapmalıyım, estetik yaptırmalıyım, çalışmalıyım, param çok olmalı, kimseye muhtaç olmamalıyım,..", "Yaşlılık sırtımda bir yük, mezara kadar benimle.", "Yaşlılık sağlık, güç, iş ve eşe yönelik bir kayıptır." şeklindeki yaklaşımlar ise tutum nesnesine ilişkin bilgi yapısını göstermektedir.^{3,6,8-10}

Tutumların çoğu tutum nesnelere hakkında edinilen bilgiye yanıt olarak inşa edilmektedir.⁷ Yaşlılığa yönelik tutumlar değerlendirilirken bireylerin yaşlılığı algılama, kabullenme ve anlamlandırma durumları önemlidir. Tufan, yaşlılığın sadece olumlu ya da olumsuz yönlerini görmeye çalışmanın doğru olmayacağını savunarak yaşlılığın "son" yerine "yeni bir başlangıç" da olabileceğini, bunun için toplumsal yapı içerisinde "insanların doğru bir şekilde yaşlanmayı başarabilmeleri" gerektiğini ve "toplumun nazarında yaşlılığın değeri yükselmedikçe, yaşlının kendisini bir kayıp olarak algılama" olasılığının daha fazla olacağını belirtmektedir.¹¹

Yaşlılık ülkemizde genelde negatif olarak değerlendirilse de gelecekte beklenen "yaşlanan toplum fenomeni" nedeni ile yaşlılığın algılanışında bir farklılaşma olması kaçınılmaz görülmektedir.³

Yaşlılık üzerine yapılan çalışmaların genel amaçlarından biri toplumlarda egemen olan yaşlı-

ğın olumsuz algılanışı klişesini yıkmaktır. Bunun için yaşlı, yaşlanma ve yaşlılık kavramlarının toplumsal, kültürel ve tarihsel süreçler içerisinde oluşan anlam do- kusu bilinmeli ve bireye bunları kendisi açısından de- ğerlendirme fırsatları yaratılmalı ve olanaklar kapsamında kendi yaşlılığına bilinçli bir şekilde hazırlanması sağlanmalıdır.⁴ Bu nedenle, toplumun yaşlılığa ilişkin tutumlarının belirlenmesinin önemli olduğu ve gelecek neslin yaşlı, yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin daha olumlu, saygılı ve hoşgörülü tutum ve davranış geliştirmeleri gerektiği düşünülmektedir.^{5,8,12} Bu çalışma geniş bir evren üzerinde yaşlı, yaşlanma ve yaşlılığa yönelik tutumları belirlemek ve bu durumu etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Bunun sonucunda toplumun, yaşlı bireylere karşı tutumu tahmin edilebilecek ve olumsuz tutumlara yönelik gerekli girişimler sağlanarak yaşlı bireylerin, kabul ve destek görmeleri sağlanabilecektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, tanımlayıcı araştırma deseninde yapıldı.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Bu çalışma, 2018 yılında Artvin, Ağrı ve Erzincan il- lerinde yürütülmüştür.

ÖRNEKLEM

TÜİK 2018 yılı verilerine göre çalışmanın yürütül- düğü Artvin il merkezi nüfusu 34.926, Ağrı il mer- kezi nüfusu 149.581 ve Erzincan il merkezi nüfusu 159.589 kişiden oluşmakta olup, çalışmanın evrenini toplam 344.096 kişi oluşturmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında literatüre dayanarak, hedef kitlenin bilindiği durum- larda örneklem büyüklüğünün hesaplanması için $n=(N.t^2.p.q)/(d^2.(N-1)+(t^2.p.q))$ formülü kullanılmıştır.¹³

Yapılan hesaplama sonucu 344.096 kişilik bir evrende, %99 güven aralığı ve %5 hata payı ile alınabilecek minimum örneklem sayısının 664 kişi olduğu belirlendi. Bunun yanında örneklemin değişik eğitim seviyelerinden oluşması ve ayrıca örnekleme yaşlı bireylerin de yoğun olarak bulunmasından do- layı bazı kişilerin soru formlarını eksik ya da yanlış doldurma ihtimalleri göz önünde bulundurularak bu

TABLO 1: Birimlere göre örnekleme alınması planlanan kişi sayısı.

Birim	Birey sayısı	k sabiti	Örneklem alınacak kişi sayısı
Ağrı	149.581	0,003859	578
Artvin	34.926		135
Erzincan	159.589		615
Toplam	344.096		1.328

çalışmada örneklemin %100'den fazlası çalışmaya dâhil edildi.

Ek örneklemin hesaplanmasından elde edilen sayı minimum örneklem sayısına eklenerek bu çalışmanın örneklemini elde edilmiştir. Bu hesaplamalar sonrasında, $(664+664)=1.328$ kişinin çalışma kapsamına alınmasına karar verilmiştir.

Örneklem sayısının hesaplanmasının ardından çalışmada kullanılacak örneklem seçimi yönteminin belirlenmesi aşamasına geçilmiştir. Bu çalışmada, örneklem seçimi yöntemi olarak çalışmanın amacına uygun olacağı düşünüldüğünden olasılıklı örnekleme yöntemlerinden biri olan tabakalı örnekleme yöntemine başvurulmuştur.¹⁴ Bu çalışmada evren, Artvin il merkezi, Ağrı il merkezi ve Erzincan il merkezi birimlerine göre tabakalanmıştır. Tabakalama işlemi için öncelikle "k sabiti ($k=\text{örneklem sayısı/evrendeki birey sayısı}$)" elde edilerek daha sonra bu sabite göre birimlerden alınacak birey sayısı belirlenmiştir. Bu çalışmada tabakalama işlemi için elde edilen "k" sabiti 0,003859 olarak hesaplanmıştır. **Tablo 1**'de, tabakalamaya ait bilgiler görülmektedir.

Çalışmada toplamda 1.328 kişiye ulaşılmış ancak soru formlarına eksik yanıtlar veren kişiler olması sebebi ile çalışmanın örneklemini 1.273 kişiden oluşturulmuştur. Örneklemini oluşturan bu kişiler değişik yaş, cinsiyet, meslek grubundan kişiler olup yaş aralığı 15-80 yıl arasında değişmektedir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmada gönüllülük esas alınmış ve çalışmaya katılmayı kabul eden bireyler çalışmaya dâhil edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmanın veri toplama aşamasında “Kişisel Bilgi Formu” ve “Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Literatür taramaları sonucu, yaşlılığa yönelik tutumları etkileyebileceği düşünülen kişisel özellikler ile ilgili soruların bulunduğu tanımlayıcı bilgileri içeren formdur.

Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği: Dört alt bileşen ve 23 maddeden oluşmakta olup Cronbach alfa değeri ,88, açıkladığı varyans ise %50,3 olarak belirlendi. Bileşen 1; 9 maddeden oluşmakta olup (2, 4, 8, 9, 10, 15, 19, 20 ve 23. maddeler), Cronbach alfa değeri ,84’tür. Bileşen 2; 6 maddeden oluşmakta olup (3, 6, 12, 14, 18 ve 22. maddeler), Cronbach alfa değeri ,78’dir. Bileşen 3; 5 maddeden oluşmakta olup (1, 7, 11, 16 ve 21. maddeler) Cronbach alfa değeri ,68’dir. Bileşen 4; 3 maddeden oluşmakta olup (5, 13 ve 17. maddeler) Cronbach alfa değeri ,68’dir. Ölçekten alınabilecek puan 23 ile 115 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe yaşlıya yönelik olumsuz tutumun arttığı söylenebilir. Ayrıca ölçekten alınan puanın 69 puan üstü olması yaşlıya yönelik tutumun olumsuz uçta olduğunu, 69 puan altının ise olumlu uçta olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çalışmalarda yüksek düzeyde geçerlilik ve güvenilirlik isteyen araştırmacılara Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği’nin toplam puanı üzerinden işlem yapmaları önerilmektedir. Çünkü ölçeğin bazı alt bileşenlerinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ,60-,70 arasında değişmekte ayrıca ölçeğin 4 alt bileşeni birlikte toplam varyansın %50,3’ünü açıklamaktadır. Ölçek öz değeri 1’den büyük 4 bileşen taşısa da açıklanan varyansın büyük kısmını Bileşen 1’in taşıdığı ve bu bileşenin öz değerinin ve açıkladığı varyansın diğer bileşenlerden oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenle ölçeğin tek boyut ve 4 bileşenden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir.

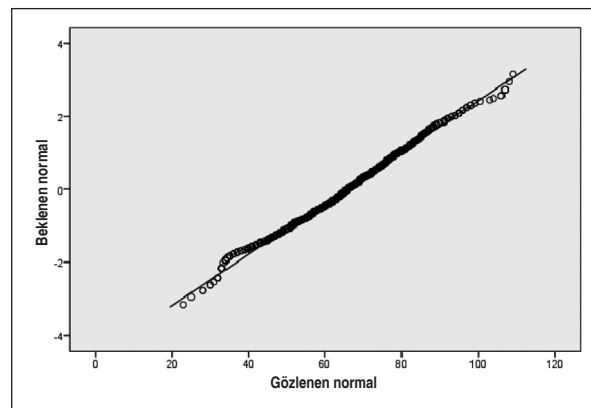
VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın verileri SPSS 23 ortamında çözümlenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler olarak sayı, ortalama ve yüzde, farkların aranmasında “t-testi”, “varyans analizi (ileri analiz olarak ise Tukey testi)” ve “Krus-

kal-Wallis H testi”, ilişkilerin belirlenmesinde ise “basit doğrusal regresyon analizi” kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon, bağımsız değişkenlerin yaşlıya yönelik tutumları yordayıp yordamadığının belirlenmesi aşamasında kullanılmıştır. Bu yolla bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerine etkisi formüle edilmiş ve $Y=A+BX$ eşitliği şeklinde tabloda ilgili yerde belirtilmiştir. Regresyon analizi yapabilmek için değişkenlerin doğrusal olması, uç verilerin bulunmaması ve normal dağılımın olması gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada regresyon analizi öncesi uç veriler kontrol edilmiş, normallik incelenmiş ve bağımlı değişken ile bağımsız değişkenlerin doğrusal ilişki gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Verilerin değerlendirme aşamasında pek çok istatistik işlem ve ayrıca regresyon analizi için verilerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. Bu amaçla verilerin normal dağılıma uyup uymadığı incelenmiş ve çalışmada kullanılan Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği verilerine ait Q-Q Plot grafiği, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelenmiştir (Şekil 1).

Normallik sınaması için kullanılan yöntemlerden olan Q-Q Plot grafiği örnekleme ait verilerin regresyon doğrusu boyunca diziliminden yola çıkarak yorum yapmayı sağlar. Örneklem sayısı 29’dan az olduğunda kullanılan Shapiro-Wilk testi ve örneklem sayısı 29’dan fazla olduğunda kullanılan Kolmogorov-Smirnov testi ortalama ve standart sapma ile birlikte örneklemeden elde edilen puanların normal dağılıp dağılmadığını karşılaştırır. Bu testlerden elde

ŞEKİL 1: Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği’ne ait Q-Q Plot grafiği.

TABLO 2: Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ait normallik analizi.

Normallik analizi	Test değeri	df	p
Kolmogorov-Smirnov	,142	1273	p=0,154
Shapiro-Wilk	,994		p=0,252

edilen değer istatistiksel olarak anlamsız ($p>,005$) ise bu durum dağılımın normal olabileceğini ifade eder. Normallik sınaması için kullanılmış olan bir diğer yöntem olan çarpıklık ve basıklık değerlendirmesi ise çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendilerine ait standart hata değerlerine bölünmesi ilkesine dayanmaktadır. Bu ilkeye göre örneklemin normal dağıldığını söyleyebilmek için çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendilerine ait standart hata değerlerine bölünmesiyle elde edilen sonucun $+1,96$ ile $1,96$ aralığında olması gerekmektedir.^{13,15,16}

Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ait Q-Q Plot grafiği incelendiğinde, popülasyona ait ortalama değerlerin regresyon doğrusu boyunca ufak sapmalar göstermekle beraber genel olarak regresyon doğrusu boyunca dizildiği görülmektedir. Ortalama değerlerin regresyon doğrusu boyunca göstermiş oldukları bu dizilim, örneklemin normal dağılım gösterdiğini düşündürmektedir.

Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ait normallik analizi incelendiğinde hem Kolmogorov-Smirnov hem de Shapiro-Wilk test değerinin anlamsız ($p>,05$) olduğu, yani örnekleme ait puanların homojen olduğu görülmektedir (Tablo 2). Ayrıca örnekleme ait çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendilerine ait standart hata değerlerine bölünmesiyle elde edilen sonucun normal dağılım için gerekli koşul olan $+1,96$ ile $1,96$ aralığında olduğu belirlenmiştir.

Örnekleme ait Q-Q Plot grafiği, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi, çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesine dayanarak örneklemin Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamalarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Çalışma için gerekli etik izinler Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır (13.09.2018 tarih ve 2018/8 No.lu

oturum). Ayrıca çalışmanın katılımcılarından bilgilendirilmiş onam alınmış ve çalışma Helsinki Bildirgesi 2008 Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

BULGULAR

Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ait değerler incelendiğinde Bileşen 1'in Cronbach alfa değerinin ,84 olduğu bu faktörden alınan ortalama puanın ise $28,5\pm,193$ puan olduğu görülmektedir. Bileşen 2, Bileşen 3 ve Bileşen 4'ün Cronbach alfa değeri sırasıyla ,79; ,68 ve ,68 değerini alırken, bu faktörlere ait ortalama puanlar ise $15,5\pm,139$; $13,2\pm,111$ ve $8,2\pm,079$ olarak belirlenmiştir. Bu çalışma için Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Cronbach alfa değeri ,88 olarak hesaplanırken ölçekten alınan toplam puan $65,4\pm,399$ puandır (Tablo 3).

Analiz sonuçları incelendiğinde yaş değişkeninin yaşlıya yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R^2=0,023$, $F=27,538$, $p<0,001$). Yaşlıya yönelik tutuma ilişkin varyansın %2'sinin bireylerin yaşı ile açıklandığı ifade edilebilir. Bireylerin yaşı arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumları artmaktadır. Bulgulara göre gelir düzeyi, yaşlıya yönelik tutumun irdelenmesinde anlamlı bir etkidir ($R^2=0,011$, $F=13,185$, $p<0,001$). Yaşlıya yönelik tutuma ilişkin varyansın %1'i bireylerin gelir düzeyiyle açıklanmaktadır. Bireylerin gelir düzeyi arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları artmaktadır. Eğitim düzeyi ile yaşlıya yönelik tutum ilişkisi incelendiğinde, eğitim düzeyinin yaşlıya yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R^2=0,026$, $F=31,323$, $p<0,001$). Yaşlıya yönelik tutuma ilişkin varyansın %2'si bireylerin eğitim düzeyleri ile açıklanabilir. Eğitim seviyesindeki her birim artış (ilköğretim, ortaöğretim, lisans, lisans-

TABLO 3: Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ait değerler.

*Genya ölçeği	n	Madde sayısı	Cronbach alfa	\bar{X}	SS
Bileşen 1	1.273	9	,84	28,5	,193
Bileşen 2		6	,79	15,5	,139
Bileşen 3		5	,68	13,2	,111
Bileşen 4		3	,68	8,2	,079
Toplam		23	,88		,399

*Genya Ölçeği: Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği.

üstü), Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'nde 1,785 puanlık düşme sağlamaktadır. Bu bulguya göre bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları da artmaktadır. Anne eğitim durumu ile yaşlıya yönelik tutum arasındaki ilişkisi incelendiğinde, anne eğitim düzeyinin yaşlıya yönelik tutumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R^2=0,017$, $F=20,041$, $p<0,001$). Yaşlıya yönelik tutuma ilişkin varyansın %1'i bireylerin anne eğitim durumlarıyla açıklanmaktadır. Anne eğitim seviyesindeki her birim artış (ilköğretim, ortaöğretim, lisans, lisansüstü), Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'nde 1,245 puanlık düşme sağlamaktadır. Bu bulguya göre bireylerin anne eğitim düzeyleri arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları da artmaktadır. Aynı şekilde, baba eğitim düzeyinin yaşlıya yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R^2=0,037$, $F=45,082$, $p<0,001$). Yaşlıya yönelik tutuma ilişkin varyansın yaklaşık %4'ünü bireylerin baba eğitim düzeyi ile açıklamak mümkündür. Baba eğitim seviyesindeki her birim artış (ilköğretim, ortaöğretim, lisans, lisansüstü), Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'nde 1,771 puanlık düşme sağlamaktadır. Bu bulguya göre bireylerin baba eğitim düzeyleri arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları da artmaktadır (Tablo 4).

Kadınların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması $64,3\pm,486$ puan erkeklerin ise $66,9\pm,675$ puan olup, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Kadınların yaşlıya yönelik tutumları erkeklere göre daha olumludur. Medeni durumu evli olanların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması $69,0\pm,747$ iken, bekâr olanların puan ortalaması $64,0\pm,465$ olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$). Bekâr bireylerin yaşlıya yönelik tutumları evli bireylere göre daha olumludur. Çekirdek aileye sahip bireylerin Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması $63,3\pm,456$, geniş aileye sahip olanların $65,3\pm,899$ ve diğer aile tipine (boşanmış, parçalanmış vb.) sahip olanların ise $66,7\pm,099$ olup, aradaki farklar istatistiksel olarak anlamsızdır ($p>0,05$). Köyde yaşayanların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması $66,6\pm,770$ puan, ilçede yaşayanların $62,4\pm,1,491$ puan ve şehirde yaşayanların $65,4\pm,488$ puan olup köy veya şehirde yaşayanların puan ortalamaları ilçede yaşayanlardan istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<0,05$). Bu bulguya göre ilçede yaşayanların yaşlıya yönelik tutumları köy veya şehirde yaşayanlardan daha olumludur (Tablo 5).

TABLO 4: Bazı değişkenlerin yaşlıya yönelik tutumlar üzerine etkisi.

Bağımsız değişken	B	SS B	Beta	F	Anlamlılık
Sabit	60,240	1,065		27,538	$R^2=0,023$
Yaş	,195	,037	0,151		$p=0,001$
Model	Genya=60,240+(0,195 * Yaş)				
Sabit	67,587	,729		13,185	$R^2=0,011$
Gelir miktarı	-0,001	,000	-0,105		$p=0,001$
Model	Genya=67,587-(0,001 * Gelir miktarı)				
Sabit	74,913	1,748		31,323	$R^2=0,026$
Eğitim düzeyi	-1,785	0,319	-0,161		$p=0,001$
Model	Genya= 74,913-(1,785 * Eğitim düzeyi)				
Sabit	68,620	,828		20,041	$R^2=0,017$
Anne eğitim düzeyi	-1,245	,278	-0,129		$p=0,001$
Model	Genya=68,620-(1,245 * Anne eğitim düzeyi)				
Sabit	71,699	1,022		45,082	$R^2=0,037$
Baba eğitim düzeyi	-1,771	,264	-0,192		$p=0,001$
Model	Genya=71,699 -(1,771 * Baba eğitim düzeyi)				

Genya: Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği.

TABLO 5: Bazı demografik özelliklere göre Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması farkları.

Değişken		n	%	\bar{X}	SS	Anlamlılık
*Cinsiyet	Kadın	759	59,6	64,3	,486	t=-3,172
	Erkek	514	40,4	66,9	,675	p=0,002
**Medeni durum	Evli	347	27,3	69,0	,747	t=5,588
	Bekâr	926	72,7	64,0	,465	p=0,001
Aile tipi	Çekirdek aile	960	75,4	63,3	,456	f=,221
	Geniş aile	263	20,7	65,3	,899	p=0,802
	Diğer	50	3,9	66,7	2,099	
*Yaşadığı yer	^a Köy	298	23,4	66,6	,770	f=3,200
	^b İlçe	104	8,2	62,4	1,491	p=0,041
	^a Şehir	871	68,4	65,4	,488	

*p<0,05, **p<0,001, a>b.

TABLO 6: Yaşlıyla ilgili bazı özelliklere göre Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları farkı.

Değişken		n	%	\bar{X}	SS	Anlamlılık
Evinizde yaşlı birey var mı?	Evet	298	23,4	64,3	,877	t=-1,527
	Hayır	975	76,6	65,7	,447	p=0,253
**Yaşlı bir bireyle yaşamak ister miydiniz?	Evet	711	55,8	63,5	,509	t=-5,256
	Hayır	562	44,2	67,7	,621	p=0,001
**Bugüne kadar hiç huzurevi ziyareti yaptınız mı?	Evet	347	27,3	62,6	,820	t=-4,246
	Hayır	926	72,7	66,4	,450	p=0,001

**p<0,001.

Evinde yaşlı birey bulunanların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 64,3±,877 puan, evinde yaşlı birey bulunmayanların puan ortalaması 65,7±,447 puan olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0,05). Bu bulguya göre şu an evinde yaşlı birey bulunanlarla bulunmayanların yaşlıya yönelik tutumları benzer özellik göstermektedir. Yaşlı bir bireyle yaşamayı isteyenlerin Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 63,5±,509 puan, yaşlı bireyle yaşamak istemeyenlerin ise 67,7±,621 puan olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001). Yaşlı bir bireyle yaşamayı isteyen bireylerin yaşlıya yönelik tutumları yaşlı bireyle yaşamak istemeyenlere göre daha olumludur. Daha önce huzurevi ziyareti yapmış olanların Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması 62,6±,820 puan, yapmamış olanların ise 66,4±,450 puan olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001). Bu bulguya göre daha önce huzurevi ziyareti yapmış olan bireylerin

yaşlıya yönelik tutumları huzurevi ziyareti yapmamış olanlara göre daha olumludur (Tablo 6).

TARTIŞMA

Gerontoloji literatürüne göre, değişmekte olan nüfus yapısı yaşlı bireyleri daha görünür hâle getirmekte ve bu durum toplumun yaşlıya yönelik tutumlarını olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Yaşlılarda genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya yönelik tutumların yaşlı ayrımcılığı, algı, görüş, inanış, tavır, ön yargı gibi kavramlar çerçevesinde değerlendirildiği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği'nin kullanıldığı görülmektedir.¹⁷⁻²⁰

Geniş bir örnekleme sahip bu çalışmada toplumun yaşlı, yaşlanma ve yaşlılığa yönelik tutumlarının nasıl olduğu ve bu tutumların gelişiminde “cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, ekonomi, mekân” gibi unsurların ne denli etkili olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmada Genya Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'nden alınan ortalama puana (65,4±,399) göre, çalışmaya katılan bireylerin yaşlıya yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Bu çalışmaya benzer şekilde toplumun farklı kesimlerinde yaşlılığa yönelik tutumları belirlemek için yapılmış olan birçok çalışmada katılımcıların yaşlılara ilişkin olumlu tutumlara sahip olduğu görülmektedir.^{12,17-33,34}

Bu sonuçlar, yaşlılara yönelik olumlu tutum geliştirmede Türk toplumunun benimsediği yaşlıya sahip çıkma, saygı duyma gibi değerlerin etkili olduğunu, bu durumun ise kültürel ve geleneksel değerlere bağlı olmanın doğal bir sonucu olduğunu düşündürmektedir.

Çalışma bulguları incelendiğinde, bireylerin yaşı arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumlarının arttığı görülmektedir ($R^2=0,023$, $F=27,538$, $p<0,001$). Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, genellikle yaş arttıkça yaşlı bireylere daha olumlu bir tutumla yaklaşıldığı gözlenmektedir.^{6,12,18,21,22,23,32,35} Buna karşın yapılan kimi çalışmalarda çalışmamıza koşut biçimde, yaş arttıkça meydana gelen kuşak çatışması, çalışan bireylerin zaman baskısı ve iş yükü fazlalığı sebebiyle yorgunluk yaşaması, yaşlılarda meydana gelen hastalık, fiziksel yetersizlik, güçsüzlük vb. nedenlerle bireylerin yaşlılara yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir.^{10,29,36-38} Ayrıca yapılan araştırmalarda yaş faktörü açısından daha çok homojen gruplarla çalışıldığı, bu çalışmada ise geniş bir evren ve 15-80 yaş aralığı olan bireylerle çalışıldığı için yaş faktörünün tutumlar üzerindeki etkisinin daha belirgin olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Bulgulara göre bireylerin gelir düzeyi arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları artmaktadır. Literatür incelendiğinde çalışmamıza benzer şekilde, gelir durumu iyi olan bireylerin yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucunu elde eden çalışmalar mevcuttur.^{22,34,39,40} Buna karşın gelir durumunun yaşlıya yönelik tutumlar üzerinde etkili olmadığını ya da gelir düzeyi düşük olanların yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır.^{36,41} Gelir durumu, yaşam kalitesinin artırılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir etkidir. Dolayısıyla gelir düzeyi yüksek olan bireyler, yaşlı bireyin artan hastane, ilaç ve

bakım masraflarını daha rahat bir şekilde karşılayabileceklerinden, bu kişilerin yaşlıya yönelik tutumları da daha olumlu yönde etkilenecektir.

Eğitim düzeyi ile yaşlıya yönelik tutum ilişkisi incelendiğinde, bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumlarının da arttığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumların arttığını bildiren çalışmalar görülmekte ve bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.^{20,25,34,36,41-44} Ayrıca bazı çalışmalarda, eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştiği görülmektedir.^{6,8,12,22,24} Eğitim seviyesi arttıkça yaşlıya ilişkin daha olumlu tutumlar sergilemek, yaşlılık dönemi hakkında daha fazla bilgi ve deneyim sahibi olmanın bir sonucu olarak açıklanabilir.

Bu çalışmada bireylerin, anne ve baba eğitim düzeyleri arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumları da artmaktadır. Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu ile Yılmaz ve Özkan'ın yaptığı çalışmalarda anne-babanın eğitim düzeyi düştükçe bireylerin yaşlıya yönelik olumsuz tutumlarının arttığını bildirdikleri sonuçlar ile bu çalışmanın sonuçları uyumludur.^{8,22} Bu durumun, çalışmanın yapıldığı bölgelerde öğrenim düzeyinin yükselmesiyle birlikte yaşlılık sürecine ilişkin duyarlı ve bilinçli bir yaklaşım kazanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda eğitim düzeyi arttıkça yaşlıya yönelik olumlu tutumun artmasının, bireylerin çekirdek aile yapısına sahip olsalar bile yaşlılarla evlerinin bir sokak ötede olacak kadar yakın olmasından, onlardan sürekli haberdar olmalarından ve akşam yemeklerinde bir arada olmak gibi paylaşımlarının bulunmasından, kısacası değişen yaşam şekillerine rağmen geleneksel yaşam biçiminin sürdürülmesinden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Bu araştırmada kadınların yaşlıya yönelik tutumları erkeklere göre daha olumlu bulunmuştur. Çalışmamıza benzer şekilde kadınların erkeklere göre yaşlılara yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunu gösteren çalışmalar vardır.^{8,20,24,33,34,44-46} Sonuçların bu şekilde olmasının kadının kültürümüzde yer alan bakım verici rolünden ve fedakâr olma özelliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Literatürde erkeklerin tu-

tumlarının kadınlara göre daha olumlu olduğunu ifade eden bu çalışmayla uyuşmayan çalışmalar da bulunmaktadır.^{30,36,47} Ayrıca cinsiyet faktörünün yaşlıya yönelik tutumları etkilemediğini belirten çalışmalar da vardır.^{6,30,35,48} Yukarıda belirtilen araştırmaların ortak yönü ise cinsiyet faktörüne bağlı bulguların birbirine çok yakın olmasıdır. Türk toplumunun kültürel mozağının farklı dokulara sahip olması, sonuçların farklılaşmasında etkili olduğunu düşündürmektedir.

Medeni durum değişkeni değerlendirildiğinde, bekâr bireylerin yaşlıya yönelik tutumlarının evli bireylere göre daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile benzer sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır.^{18,20,34,46} Bunun nedeninin evli kişilerin yaşam şartlarındaki önceliklerinin değişmesi ile yaşlılara karşı sorumluluk alma ve toleranslarının azalmasından kaynaklandığı söylenebilir. Çalışmalarda evlilerin bekârlara göre yaşlıya yönelik tutumlarının olumlu olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi medeni durumlarındaki değişikliklerin yaşlıya yönelik tutumları değiştirmediğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır.^{12,20,21,40,49} Neticede yaşlıya yönelik tutumların gerekçelerinin daha temel mekanizmalarda aranması gerektiği söylenebilir.

Bu çalışmada aile tipinin bireylerin yaşlıya yönelik tutumlarını etkilemediği bulunmuştur. Benzer sonuçların elde edildiği çalışmalar bulunmakla birlikte, çekirdek aileye sahip bireylerin geniş aileye sahip bireylere göre yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğunu ifade eden çalışmalar da vardır.^{8,12,21,22,24,34,35} Çekirdek aile yapısıyla birlikte kadının bakım verici rolüne çalışma hayatı da eklenince, artan sorumluluk ve yüke bağlı olarak yaşlıya yönelik tutumlarının olumsuz şekilde etkilendiği söylenmektedir.^{22,35}

Bu çalışmada ilçede yaşayanların yaşlıya yönelik tutumları köy veya şehirde yaşayanlardan daha olumlu bulunmuştur. Bazı çalışmalarda ilde yaşayanların yaşlıya yönelik daha olumlu tutumları varken, bazısında ise köyde yaşayanların daha olumlu tutuma sahip olduğu belirtilmektedir.^{12,22,24,40} Köy hayatında yaşam güçlükleri, ulaşım ve ihtiyaçların giderilmesinde yaşanan sıkıntılardan, şehir yaşamında

ise kalabalık, trafik, zaman kaybı, iş yükü fazlalığı ve stres gibi faktörlerden dolayı yaşlıya yönelik olumsuz tutumlar geliştirilebilir. Buna karşın günümüzde kalabalık olmayan, işlerin daha kolay ilerleyebildiği, dokusunda geleneksel ile yenilikçi özellikleri bir arada taşıyan ilçelerdeki bireylerin sorumluluklarını daha kolay yerine getirebilmesi ve bunun yanında yaşlı bakımını daha kolay bir şekilde üstlenebilmesi, bu bölgelerde yaşayanların yaşlıya yönelik daha olumlu tutumlar geliştirmesine sebep olabileceğini düşünmekteyiz.

Bu çalışmaya göre şu an evinde yaşlı birey bulunanlarla bulunmayanların yaşlıya yönelik tutumları benzer özellik göstermektedir. Yaşlılarla aynı evde yaşayanlarla yaşamayanların yaşlıya yönelik tutumları arasında önemli bir fark bulunmadığını bildiren çalışmalar bu çalışmayla uyumludur.^{6,8,12,21,34} Bu çalışmaların aksine yaşlı ile birlikte yaşayanların daha olumlu tutuma sahip olduklarını gösteren çalışmalar da vardır.^{19,22,24,33,40}

Araştırmada yaşlı bir bireyle yaşamayı isteyen bireylerin yaşlıya yönelik tutumları yaşlı bireyle yaşamak istemeyenlere göre daha olumludur. Konu ile ilgili çalışmalarda ileride anne babalarıyla yaşamak isteyen bireylerin, istemeyenlere göre yaşlıya ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.^{8,12,18,22,33,40,49,50} Epidemiyolojide nedensellik kavramından bahsedebilmenin olmazsa olmaz koşulu zamansallık olgusudur. Yani sebebin sonuçtan önce olduğunu göstermek gerekir. Kesitsel araştırmalarda zamansallık olgusu doğru bir biçimde gösterilemediği için birbiriyle ilişkili 2 faktörden hangisinin sebep, hangisinin sonuç olduğundan emin olunamaz. Bireyler yaşlılığa ilişkin olumlu bakış açısı ve tutumlara sahip oldukları için yaşlandıklarında da yalnız kalmak istemiyor olabilirler ya da yaşlılıkta yalnız kalmak istemedikleri için tutumları daha olumlu olabilir. Burada nedensellik ilişkisini kurmak güçtür. Ancak istek kavramı, kaynağını içsel bir güçten almaktadır. Bu isteği oluşturan nedenler çok farklı olabilir. Örneğin çalışmalarda ebeveynleri ile yaşamak isteyenlerin yaşlılara karşı sevgi, saygı, şefkat duyduğu, yaşlıya bakmayı sorumluluk olarak gördüğü, yaşlıyı bilge kişi olarak gördüğü, aile bağlarını geliştirmek istedikleri belirtilmektedir. Buna karşın kişilerin yaşlılarla birlikte yaşamak istememe nedenleri

incelendiğinde, kendi düzeninin bozulmasını istememe, iletişim çatışmaları, konut küçüklüğü ve yoğun hayat şartları ifade edilmektedir.²⁴

Çalışma, huzurevi ziyareti açısından değerlendirildiğinde, daha önce huzurevi ziyareti yapmış olan bireylerin yaşlıya yönelik tutumları huzurevi ziyareti yapmamış olanlara göre daha olumludur. Huzurevi ziyareti yapanların daha iyimser bakış açısına sahip olduğu düşünülürse, bu bağlamda yaşlıya yönelik tutumlarının da olumlu olacağı söylenebilir.

SONUÇ

Yaşlıya yönelik tutumlar ve bu tutumları etkileyen etmenlerin incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Örneklemin yaşlıya yönelik tutumlarının olumlu uçta olduğunu söylemek mümkündür. Bireylerin yaşı arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumları artarken, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, anne baba eğitim düzeyi arttıkça tutumlar olumlu yönde artış göstermektedir. Kadınlar erkeklerden, medeni durumu bekâr olanlar evli olanlardan, ilçede yaşayanlar köy ve şehirde yaşayanlardan, yaşlı bir bireyle yaşamayı isteyenler istemeyenlerden, daha önce huzurevi ziyareti yapmış olanlar huzurevi ziyareti yapmamış olanlardan yaşlıya yönelik daha olumlu tutuma sahiptirler. Aile tipi ve evinde yaşlı bir bireyin bulunması değişkenleri ise yaşlıya yönelik tutumu değerlendirmede önemsiz bulunmuştur. Bu sonuçlara dayanarak yaşlıya yönelik

tutumların ve bu tutumları etkileyen etmenlerin farklı örneklerde incelendiği tekrarlayıcı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin, çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Burcu Demir Gökmen, Yalçın Kanbay; **Tasarım:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen; **Denetleme/Danışmanlık:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen, Meryem Fırat, Şenay Öztürk, Aysun Akçam; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen, Meryem Fırat; **Analiz ve/veya Yorum:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen, Aysun Akçam, Meryem Fırat, Şenay Öztürk; **Kaynak Taraması:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen; **Makalenin Yazımı:** Yalçın Kanbay, Burcu Demir Gökmen; **Eleştirel İnceleme:** Yalçın Kanbay, Aysun Akçam, Meryem Fırat, Şenay Öztürk; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Yalçın Kanbay, Aysun Akçam, Meryem Fırat, Şenay Öztürk, Burcu Demir Gökmen; **Malzemeler:** Yalçın Kanbay, Aysun Akçam, Meryem Fırat, Burcu Demir Gökmen, Şenay Öztürk.

KAYNAKLAR

1. Yumurtacı A. [Demographic change: psychosocial and socio-economic dimensions and old age]. Yalova Sosyal Bil Derg. 2013;4(6):9-32.
2. TÜİK Haber Bülteni: İstatistiklerle Yaşlılar (Sayı: 30699, Tarih: 18.03.2018) Erişim Tarihi: 17.05.2019. [Link]
3. Kalaycı I, Özkul M. [I wish i could protect my traditional position, be modern: elderly experiences in modernization process]. Suleyman Demirel University The Journal of Visionary. 2017;8(18):90-110. [Crossref]
4. Tufan İ. Antik Çağ'dan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma. Geliştirilmiş 2. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2016. p.272.
5. Tekin Kaya N, Örsal Ö. [A social problem: elderly discrimination]. SSS Journal. 2018;4(16):1350-5. [Crossref]
6. Ceylan H, Öksüz M. [Investigation of social work undergraduate students' attitudes towards elderly discrimination]. Journal of International Social Research. 2015;8(39):459-66.
7. Demir Gökmen B. Psycho-education, beliefs and attitudes: an evaluation as part of schizophrenia disease. GJAR. 2016;3(11):1002-8.
8. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. [Elderly discrimination and nursing]. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2010;2(2):137-44.
9. Yerli G. [Elderly perception of the elder care students at Sakarya University Vocational School of health]. J Aca Soc Sci. 2017;5(57):562-75. [Crossref]
10. Yıldız R, Ömeroğlu G, Terim N. [Elderly discrimination from the perspective of the elderly: the Bursa and Yalova examples]. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED). 2017;3(2):313-29.
11. Tufan İ. Modernleşen Türkiye'de Yaşlılık ve Yaşlanmak: Yaşlanmanın Sosyolojisi. 1. Baskı. Ankara: Anahtar Kitaplar Yayınevi; 2003. p.30-7.
12. Salman M, Gülçek E, Aylaz R, Polat F. [Evaluation of the attitudes of nursing students towards elderly]. Elderly Issues Research Journal (EIRJ). 2018;11(2):1-7.

13. Büyüköztürk Ş, Çokluk Ö, Köklü N. Sosyal Bilimler için İstatistik. 12. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; 2010. p.1-259.
14. Dişçi R. Temel ve Klinik Biyoistatistik. 4. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri; 2019. p.313.
15. Field A. Discovering Statistics Using SPSS. 2nd ed. London: Sage Publications; 2005. p.779.
16. Kalaycı Ş. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. 2. Baskı. Ankara: Asil Yayınevi; 2006. p.426.
17. Kılıç NP. [Individual elderly discrimination in health care]. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Derg. 2017;25(3):53-77.
18. Kaçan H, Dibekli E, Akkan K. [The evaluation of ageism attitude levels of individuals in society]. Elderly Issues Research Journal (EIRJ). 2018;11(2):8-15.
19. Gallagher S, Bennett KM, Halford JCG. A comparison of acute and long-term health-care personnel's attitudes towards older adults. Int J Nurs Pract. 2006;12(5):273-9. [Crossref] [PubMed]
20. Ünal D, Soyuer F, Elmalı F. [Evaluation of the attitudes of the geriatric care center workers towards elderly patients]. Kafkas J Med Sci. 2012;2(3):115-20. [Crossref]
21. Koç A, Öztaş D, Uysal N, Demircan Z, Erdem Ö, Sarı E, et al. [Thoughts and attitudes of clinical nurses on elderly people]. Ankara Med J. 2018;(4):500-7.
22. Yılmaz E, Özkan S. [Attitudes of nursing students on elderly discrimination]. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Derg. 2010;3(2):35-53.
23. Liu Y, Norman IJ, While AE. Nurses' attitudes towards older people: a systematic review. Int J Nurs Stud. 2013;50(9):1271-82. [Crossref] [PubMed]
24. Altay B, Aydın T. [Evaluation of the attitudes of nursing students' towards ageism]. Journal of Education and Research in Nursing. 2015;12(1):11-8. [Crossref]
25. Kissal A, Okan F. [Attitudes of health care workers working at family health centers in Tokat towards ageism]. Turkish Journal of Family Practice. 2018;22(4):202-12. [Crossref]
26. McConatha JT, Schnell F, Volkwein K, Riley L, Leach E. Attitudes toward aging: a comparative analysis of young adults from the United States and Germany. Int J Aging Hum Dev. 2003;57(3):203-15. [Crossref] [PubMed]
27. Zhou LY. What college students know about older adults: a cross-cultural qualitative study. Educational Gerontology. 2007;33(10):811-31. [Crossref]
28. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. [Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students]. Turkish Journal of Geriatrics. 2011;14(3):259-68.
29. Koç A, Yıldırım R, Gürcü M, Uluçay DV. [Assessing young university students' behaviour regarding age discrimination]. J Ann Eu Med. 2013;1(3):49-55. [Crossref]
30. Ucu Y, Mersin S, Öksüz E. [Attitudes towards elderly of young]. The Journal of International Social Research. 2015;8(37):1143-9. [Crossref]
31. Şimşek H, Bahadır H, Bilgin AC. Physicians' attitudes towards the elderly: ageism in a university hospital in Turkey. Turkish Journal Of Geriatrics. 2019;22(1):101-11. [Crossref]
32. Dinçer Y, Usta E, Bulduk S. [How do university students view elderliness?]. Elderly Issues Research Journal (EIRJ). 2016;9(1):26-38.
33. Güven ŞD, Ucakan Muz G, Efe Ertürk N. [The attitudes of university students towards elderly discrimination and the relation of these attitudes with some variables]. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences. 2012;15(2):99-105.
34. Başer G, Cingil D. [Attitudes toward the older persons and ageism attitudes of healthcare assistants working in nursing homes]. Turkish Journal of Geriatrics. 2018;21(3):446-55.
35. Soyuer F, Ünal D, Güleser N. [The attitudes of health vocational school students towards ageism and the relation of these attitudes with some demographical variables]. Mersin Univ Sağlık Bilim Derg. 2010;3(2):20-5.
36. Arun Ö, Pamuk D. [Ageism in institutional care: causes of the discriminatory attitudes of older care staffs towards ageing and old age and intervention strategies]. Mediterranean Journal of Humanities. 2014;4(2):19-33. [Crossref]
37. Özdemir L, Akdemir N, İmatullah A. [Elderly evaluation form developed for nurses and geriatric problems]. Turkish Journal of Geriatrics. 2005;8(2):94-100.
38. Özyurt BC, Tunç B, Hatipoğlu S. [Attitudes of the elderly related to old age: an example of urban and rural areas in Manisa]. Akademik Geriatri. 2012;5(1):29-37.
39. Çilingiroğlu N, Demirel S. [Old age and elderly discrimination]. Turkish Journal of Geriatrics. 2004;7(4):225-30.
40. Bulut E. Çilingir D. [Attitudes of surgical nurses towards the elderly]. Turkish Journal of Geriatrics. 2017;19(4):253-9.
41. Yılmaz M, Altıok M, Polat B, Darici M. [Attitudes of young adults toward ageism]. Turkish Journal of Geriatrics. 2012;15(4):416-23.
42. Kulakçı H. [Evaluation of nursing students' ideas and views about old age and ageing in the first and fourth year of baccalaureate program in nursing]. DEUHYO ED. 2010;3(1):15-22.
43. Coffey A, Whitehead N. Healthcare assistants' attitudes towards older people and their knowledge about ageing. Nurs Older People. 2015;27(1):24-30. [Crossref] [PubMed]
44. Lambrinou E, Sourtzi P, Kalokerinou A, Lemonidou C. Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people. Nurse Educ Today. 2009;29(6):617-22. [Crossref] [PubMed]
45. Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. [Views of nursing students about ageing and their attitudes toward older people]. DEUHYO ED. 2013;6(1):2-8.
46. Özcan S, Duyan V, Koç F, Bozdemir N. [Third-year medical students' attitudes towards the elderly: evaluation of the effect of an educational programme]. Turkish Journal of Geriatrics. 2013;16(2):210-5.
47. Kavlak Y, Yıldız Ş, Tuğ ÖA. [Nurses' attitudes towards the elderly: report from a single institution study]. Int J Phys Med Rehabil. 2015;3:1-6.
48. McLafferty I, Morrison F. Attitudes towards hospitalized older adults. J Adv Nurs. 2004;47(4):446-53. [Crossref] [PubMed]
49. Ögenler O, Yapıcı G, Taşdelen B, Akça T. [Opinions of a group of medical doctors on elder discrimination in Mersin]. Turkish Journal of Geriatrics. 2012;15(4):409-15.
50. Bahar G, Bahar A. [Investigation of university students' perceptions of old age and their attitudes towards elderly discrimination]. Literatür Sempozyum. 2016;11:46-52. [Link]